

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน บทนี้จะกล่าวถึง วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ ในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การร่างตัวบ่งชี้

การศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา และโรงเรียนคุณภาพ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ที่มีความสอดคล้องกัน เพื่อเป็นกรอบในการวิจัยและกำหนดเป็นร่างตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาตามทฤษฎีระบบ คือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

ผลจากการร่างตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชน ได้ตัวบ่งชี้จำนวน 3 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย 92 ตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างตัวบ่งชี้

การสร้างตัวบ่งชี้โดยนำร่างตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชนจำนวน 3 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย 92 ตัวบ่งชี้ จากขั้นตอนที่ 1 การร่างตัวบ่งชี้ไปสร้างแบบสอบถามปลายปิดแบบประเมินความสอดคล้อง 3 ระดับ คือ ใช่ ไม่แน่ใจ ไม่ใช่ และเว้นข้อเสนอแนะ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence / IC) เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม ตรวจสอบความสอดคล้องด้านเนื้อหา พิจารณา

ความครบถ้วน สมบูรณ์ ความเหมาะสมของภาษา และคัดเลือกค่า IC ที่มีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ถือว่า มีความสอดคล้องกัน ปรากฏว่า สอดคล้องจำนวน 81 ตัวบ่งชี้ และไม่สอดคล้อง จำนวน 11 ตัวบ่งชี้ และผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญที่มีข้อคิดเห็นว่าตัวบ่งชี้ที่มีทิศทาง หรือคล้ายคลึงกันไว้ด้วยกัน

ผลจากการสร้างตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชนได้ตัวบ่งชี้ จำนวน 3 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย 73 ตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาตัวบ่งชี้

การพัฒนาตัวบ่งชี้ ดำเนินการโดยนำตัวบ่งชี้ที่ได้จากการสร้าง ในขั้นตอนที่ 2 จำนวน 3 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย 73 ตัวบ่งชี้ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 คน ตอบแบบสอบถามจำนวน 3 รอบ แล้วนำข้อมูลที่ได้คืนมา หาค่าแนวโน้มส่วนกลาง ค่าฐานนิยม (Mode) ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐาน $[Mo - Mdn]$ และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter Quartile Range) รายข้อ และของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน มาสรุปเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชนที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำมาปฏิบัติจริง

ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามรอบที่ 1 ส่งแบบสอบถามปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ / และเว้นช่องสุดท้ายให้แสดงความคิดเห็น จำนวน 3 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย 73 ตัวบ่งชี้ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน ตอบแบบสอบถามรอบที่ 1 และนำข้อมูลที่ได้คืนมา หาค่าทางสถิติและคัดเลือกเอาตัวบ่งชี้ที่ผ่านเกณฑ์ ผลปรากฏว่าในรอบที่ 1 มีตัวบ่งชี้ที่เหมาะสม 62 ตัวบ่งชี้ และไม่เหมาะสม 11 ตัวบ่งชี้ และผู้วิจัยตัดออก แล้วนำข้อเสนอแนะ ปลายเปิด มาปรับตัวบ่งชี้ที่คล้ายกันหรือสอดคล้องกันเข้าด้วยกัน ปรับภาษาและรายละเอียดตัวบ่งชี้ ให้มีความเป็นไปได้ จึงได้ตัวบ่งชี้จำนวน 3 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย 56 ตัวบ่งชี้ เพื่อใช้เป็นแบบสอบถามรอบที่ 2

ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามรอบที่ 2 ส่งแบบสอบถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 3 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย 56 ตัวบ่งชี้ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน ตอบแบบสอบถามในรอบที่ 2 แล้วนำข้อมูลที่ได้คืนมา หาค่าทางสถิติ ผลปรากฏว่าในรอบที่ 2 มีตัวบ่งชี้ที่เหมาะสม 51 ตัวบ่งชี้ และไม่เหมาะสม 5 ตัวบ่งชี้ แต่ผู้วิจัยไม่ได้ตัดออก และใช้เป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 เพื่อยืนยันคำตอบเดิม หรือ เปลี่ยนตามมติกลุ่ม

ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามรอบที่ 3 ส่งแบบสอบถามชุดเดิมของรอบที่ 2 และเพิ่มตำแหน่งของค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter Quartile Range) ของกลุ่ม และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านตอบในรอบที่ 2 ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน ตอบแบบสอบถาม

ในรอบที่ 3 เพื่อให้เปรียบเทียบคำตอบของตนกับของกลุ่มว่าจะเปลี่ยนคำตอบตามกลุ่มหรือไม่ และให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาคำตอบใหม่ แล้วตอบกลับมาอีกครั้งหนึ่ง ในการตอบแบบสอบถามรอบนี้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะทราบว่าตนมีความคิดเห็นเหมือนกันหรือแตกต่างจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญคนอื่นอย่างไร หากทบทวนความคิดเห็นของตนเองแล้วยังแตกต่างจากคนอื่นอยู่ และถ้ายืนยันคำตอบเดิม ก็ให้เหตุผลประกอบการยืนยันคำตอบเดิมของตนที่อยู่นอกคำพิสัยระหว่างควอไทล์ในข้อนี้ๆ ผลปรากฏว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันตามมติกลุ่ม แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญไม่ยืนยันคำตอบ

ผลจากการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชน จึงได้ตัวบ่งชี้ จำนวน 3 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย 56 ตัวบ่งชี้ เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชน ที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำมาปฏิบัติจริง

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชน เมื่อเสร็จสิ้นการวิจัย มี 3 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย 56 ตัวบ่งชี้ รายละเอียด ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านปัจจัย

องค์ประกอบหลักที่ 1 กลุ่มอัครลักษณ์และชุมชนแห่งการเรียนรู้ (12 ตัวบ่งชี้)

องค์ประกอบย่อยที่ 1.1 ด้านการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ จุดเน้น และจุดเด่นของสถานศึกษา (5 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 1 กำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ที่เป็นไปได้สอดคล้องกับนโยบาย ความต้องการจำเป็น จุดเน้น และจุดเด่นของสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์จุดเน้น จุดเด่นของสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 4 นำผลการทดสอบ O-Net , NT, ข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกและระบบประกันคุณภาพภายใน มาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 5 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

องค์ประกอบย่อยที่ 1.2 ด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ (7 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 6 ร่วมมือกับชุมชนจัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียนและบุคคลทั่วไป

ตัวบ่งชี้ที่ 7 ให้บริการห้องสมุด คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตแก่บุคคลในชุมชนเพื่อศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 8 ร่วมมือกับองค์กรในชุมชน พัฒนาองค์ความรู้ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 9 ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับองค์กร หน่วยงาน หรือภาคส่วนต่างๆ ในชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาร่วมกัน

ตัวบ่งชี้ที่ 10 ผู้บริหาร ครูและบุคลากรเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านความประพฤติ การมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา มีจิตสาธารณะและไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข

ตัวบ่งชี้ที่ 11 ประสานความร่วมมือกับวิทยากรที่มีความรู้ ด้านวิชาการและการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 12 ประสานความร่วมมือกับชุมชนจัดกิจกรรมระดมทรัพยากร และเงินทุนจากภายนอก เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

2. องค์ประกอบด้านกระบวนการ

องค์ประกอบหลักที่ 2 กลุ่มการบริหารจัดการและการเรียนการสอน (20 ตัวบ่งชี้)

องค์ประกอบย่อยที่ 2.1 ด้านการบริหารจัดการด้วยระบบองค์กรคุณภาพ (10 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 13 ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้ที่ 14 ผู้บริหารสร้างศรัทธาความเชื่อมั่น มีคุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานแก่ ครู บุคลากร และชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 15 ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ มุ่งมั่นพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น

ตัวบ่งชี้ที่ 16 ผู้บริหารมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีปฏิทินการทำงาน และเก็บรวบรวมผลงานเพื่อตรวจสอบ

ตัวบ่งชี้ที่ 17 ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กำหนด ในกฎกระทรวง

ตัวบ่งชี้ที่ 18 ผู้บริหารต้องสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงาน และคิดสร้างสรรค์งานใหม่อยู่เสมอ

ตัวบ่งชี้ที่ 19 ยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

ตัวบ่งชี้ที่ 20 ใช้เทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการสื่อสารและบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 21 จัดระบบการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 22 สำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการและนำผลจากการปฏิบัติงานมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบย่อยที่ 2.2 ด้านการเรียนการสอนสู่มาตรฐานสากล (10 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 23 ครูมีความรัก ความเมตตา เอาใจใส่ดูแลผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ จนเป็นที่เคารพเชื่อถือไว้วางใจแก่ผู้เรียนและผู้ปกครอง

ตัวบ่งชี้ที่ 24 ครูมีทักษะการวิจัย คิดค้น แสวงหาและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อนำไปใช้ปรับการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 25 ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ

ตัวบ่งชี้ที่ 26 ครูจัดกระบวนการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา และสืบสวนหาข้อเท็จจริง เน้นการค้นคว้าด้วยตนเอง ตั้งคำถามแล้วหาคำตอบ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

ตัวบ่งชี้ที่ 27 ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง ฝึกทักษะการคิด อาศัยประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่

ตัวบ่งชี้ที่ 28 สอนให้ผู้เรียนฝึกสมาธิ ปฏิบัติธรรม สร้างกำลังใจให้กับตนเอง ฝึกใจให้มีกำลังใจที่เข้มแข็ง และเป็นคนดี มีคุณธรรม

ตัวบ่งชี้ที่ 29 พัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจและยอมรับความคิดเห็น วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ ที่แตกต่างกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ตัวบ่งชี้ที่ 30 มีการวัดผล ประเมินผลที่หลากหลาย มีการเก็บข้อมูลและผลงานผู้เรียนเทียบกับเกณฑ์อย่างเป็นระบบ ตามระดับพัฒนาการผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 31 ครูแนะแนวจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มต่างๆ อย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 32 ปรับลดเวลาสอนในห้องเรียน ส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน เพิ่มเวลาเรียนรู้ด้วยตนเองให้ผู้เรียน และติดตามความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

3. องค์ประกอบด้านผลผลิต

องค์ประกอบหลักที่ 3 กลุ่มคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพโรงเรียน (24 ตัวบ่งชี้)

องค์ประกอบย่อยที่ 3.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (5 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 33 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการประเมินคุณภาพระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศอย่างน้อย 3 กลุ่มสาระ

ตัวบ่งชี้ที่ 34 ผู้เรียนมีคะแนนผลการเรียนเฉลี่ยรวม (GPA) ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป

ตัวบ่งชี้ที่ 35 ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร ผ่านเกณฑ์ตามที่สถานศึกษากำหนด

ตัวบ่งชี้ที่ 36 ผู้เรียนมีสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตร ผ่านเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ตัวบ่งชี้ที่ 37 ผู้เรียนมีผลการประเมินด้านการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน ผ่านเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

องค์ประกอบย่อยที่ 3.2 ด้านบุคคลแห่งการเรียนรู้ (9 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 38 ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสาร ใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 39 ผู้เรียนมีความสามารถด้านการคิดและนำเสนอผลจากการคิด วิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ เผยแพร่ต่อสาธารณชนได้อย่างเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 40 ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาอุปสรรคได้อย่างถูกต้องบนหลักเหตุผล และเผชิญสถานการณ์ได้อย่างมีสติ

ตัวบ่งชี้ที่ 41 ผู้เรียนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนในชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 42 ผู้เรียนรู้จักเลือกและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและชุมชนได้

ตัวบ่งชี้ที่ 43 ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน รักการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ตัวบ่งชี้ที่ 44 ผู้เรียนเห็นคุณค่าและเป็นผู้บำเพ็ญในการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ที่ 45 ผู้เรียนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และรู้จักป้องกันตนจากภัยอันตรายต่างๆ

ตัวบ่งชี้ที่ 46 ผู้เรียนรักการออกกำลังกาย รู้จักดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรง ไม่เจ็บป่วยบ่อยครั้ง

องค์ประกอบย่อยที่ 3.3 ด้านโรงเรียนดี ชุมชนมีคุณภาพ (10 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 47 โรงเรียนผ่านการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.)

ตัวบ่งชี้ที่ 48 โรงเรียนมีโครงการ กิจกรรมดีเด่นที่เป็น Best Practice สามารถเป็นแบบอย่างให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้และดูงาน

ตัวบ่งชี้ที่ 49 โรงเรียนได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐานดีเด่นจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานอื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 50 โรงเรียนมีผลงานที่เกิดจากความสามารถของผู้บริหาร ครู หรือนักเรียน เป็นที่ยอมรับในระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป

ตัวบ่งชี้ที่ 51 ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ให้ความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

ตัวบ่งชี้ที่ 52 สมาชิกของชุมชนสนใจใฝ่รู้ เข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ชุมชนจัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 53 ชุมชนเข้มแข็ง มีระเบียบวินัย ปลอดภัย เสพติด ไม่มีปัญหาอาชญากรรม

ตัวบ่งชี้ที่ 54 สมาชิกของชุมชนโดยรวมมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีความเอื้ออาทรสมานฉันท์

ตัวบ่งชี้ที่ 55 สมาชิกของชุมชนมีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นไทย และอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี

ตัวบ่งชี้ที่ 56 ชุมชนได้รับการยอมรับในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชน มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

จากการที่ผู้เชี่ยวชาญ มีฉันทามติให้ความเห็นในเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชน พบว่า ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา มีความเหมาะสมเป็นไป

ได้ในการปฏิบัติอย่างยิ่ง เป็นเพราะกระบวนการในการพัฒนาตัวบ่งชี้ได้ผ่านขั้นตอนต่างๆมาตามลำดับ ตั้งแต่การร่างตัวบ่งชี้โดยการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนคุณภาพ จากเอกสารและงานวิจัย แล้วนำมาสร้างตัวบ่งชี้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้แสดงความคิดเห็นสร้างตัวบ่งชี้ให้มีความครบถ้วน สมบูรณ์ มีการตรวจสอบความสอดคล้อง ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำข้อเสนอแนะปลายเปิดของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และสุดท้ายได้ใช้กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 คน ตอบแบบสอบถามจำนวน 3 รอบ การตอบแบบสอบถามรอบที่ 1 เป็นคำถามปลายปิด/และเปิดให้แสดงความคิดเห็นเสนอแนะได้ สำหรับการตอบแบบสอบถามรอบที่ 2 เป็นปลายปิดแล้วนำมาหาคำฉันตามติของกลุ่ม และการตอบแบบสอบถามรอบที่ 3 เป็นมติของกลุ่มและคำตอบของแต่ละคน เพื่อให้ยืนยันคำตอบเดิมหรือจะเปลี่ยนแปลงตามมติของกลุ่ม จึงปรากฏผลว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความเหมาะสมด้วยกระบวนการคุณภาพ สามารถนำไปใช้เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในชุมชน ที่นำไปสู่การปฏิบัติตรงตามความต้องการ จำนวน 3 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย และ 56 ตัวบ่งชี้ ซึ่งนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านปัจจัย

องค์ประกอบหลักที่ 1 กลุ่มอัตลักษณ์และชุมชนแห่งการเรียนรู้

องค์ประกอบย่อยที่ 1.1 ด้านการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์

จุดเน้น และจุดเด่นของสถานศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ด้านการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ จุดเน้น และจุดเด่นของสถานศึกษา มีความเหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชนมี 5 ตัวบ่งชี้ คือ 1)การกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา 4) การนำผลการทดสอบ O-Net , NT, ข้อเสนอแนะมาจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา และ 5) การจัดทำแผนปฏิบัติราชการที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประเมษฐ์ โมลี (2552) ที่พบว่า วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ ต้องกำหนดวิสัยทัศน์มุ่งพัฒนาคน และองค์การให้มีความสามารถโดดเด่น โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยลักษณะของวิสัยทัศน์ต้องเป็นวิสัยทัศน์ร่วมและเป็นวิสัยทัศน์เชิงปฏิบัติ (Operational vision statement) มีเป้าหมายที่ชัดเจนกับทัศนะของ เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์ และคณะ (2552) ที่กล่าวว่า การวางแผนยุทธศาสตร์ เป็นการวางแผนที่ต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์มีการกำหนดเป้าหมายระยะยาวที่แน่ชัด โดยมีฐานข้อมูลจากการวิเคราะห์ เชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งการวางแผนยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย การกำหนดพันธกิจ (mission)

และวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ (strategic objectives) และการกำหนดแผนงานหลัก (major plans) นโยบาย (policies) และยุทธศาสตร์ย่อย (sub strategies) สอดคล้องกับแนวความคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) มองว่าการจัดการศึกษาจะมีคุณภาพ หน่วยเหนือหรือผู้ที่มีส่วนกำหนดทิศทาง และนโยบายที่ชัดเจนมองไกลไปในอนาคต สามารถกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในเชิงรุกจึงจะ ผลักดันและขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินการต่อไปถึงการปฏิบัติให้เกิดผลตามเป้าหมายที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกษิษฐ์ เปลรินทร์ (2552) พบว่า คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบตัวบ่งชี้ที่มี อิทธิพลหรือบ่งบอกถึงภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ การ เรียนรู้มากที่สุด และงานวิจัยของ สักดิ์จิต มาศจิตต์(2550 : 223) พบว่า หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม สถานศึกษาปฏิบัติตามแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก แต่ปัญหาที่พบ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขาดความรู้ วิสัยทัศน์ และเข้าใจเป้าหมายการดำเนินงานไม่ ชัดเจน โรงเรียนระดมทรัพยากรต่างๆ ในชุมชนสำหรับการจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนน้อย ครู และบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือร่วมเสนอปัญหา น้อย

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า สถาบันการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญ สำคัญกับกระบวนการวางแผน เพราะแผนคือเครื่องมือในการบริหารและการนำแผนสู่การปฏิบัติ อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา จะต้องมีการกำหนดปรัชญาคือ สิ่งที่ว่า ด้วยหลักแห่งความรู้ความจริง เป็นอุดมคติขององค์กร การวางแผน เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลหรือ องค์กรทำการตัดสินใจไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับงานบางอย่างที่จะกระทำในอนาคต โดยกำหนด วัตถุประสงค์และวิธีการว่าจะทำอะไรให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการวางแผน และยังเป็นการมอง ภาพอนาคตของ องค์กรว่าอยากให้องค์กรหรือผลงานของเราเป็นเช่นไร ผู้นำและสมาชิกในองค์กร จะดำเนินการเพื่อกำหนดจุดหมายปลายทางที่เชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ เพื่อให้ บรรลุสภาพความสำเร็จของการดำเนินงาน โดยการให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในจัดทำแผนพัฒนาการ ศึกษา การวางแผน ดำเนินการประเมินผลและร่วมปรับปรุงแผน เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้ผู้ ปฏิบัติมีความรับผิดชอบ เข้าใจชัดเจนเห็นเป้าหมายตรงกัน โดยต้องนำสภาพปัญหาในปัจจุบันเช่น ผลการสอบ O-Net , NT และข้อเสนอแนะจากการประกันคุณภาพภายในและภายนอกมาวิเคราะห์ SWOT หาจุดอ่อน จุดแข็ง ของบริบทโดยรอบ มาจัดทำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติราชการ เพื่อนำ ไปสู่การปฏิบัติตามแผน ควบคุมกำกับ ติดตามและประเมินผล ส่งผลให้การศึกษาที่มีคุณภาพสูงขึ้น

จะเห็นได้ว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ตัวที่ได้จากการวิจัยนี้ เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จด้านการ กำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ จุดเน้น และจุดเด่นของสถานศึกษา เป็นสิ่งที่มีความ สำคัญต่อการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเพื่อที่จะทำให้สถานศึกษามีเป้าหมาย ทิศทางการทำงาน

โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และมีแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพ มีการประเมิน ผลตามตัวบ่งชี้ มีวิธีการและขั้นตอนการทำงานแบบ PDCA และนำผลการทดสอบ O-Net , NT และปัญหาอุปสรรค มาเป็นข้อมูลสารสนเทศ เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหา ให้มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการดำเนินงาน มีตัวบ่งชี้ที่ครอบคลุมในทุกมิติ เพราะตัวบ่งชี้คุณภาพจะเป็นเป้าหมายสุดท้ายที่จะทำให้งานดำเนินไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีคุณภาพ หากตัวบ่งชี้ตรงความต้องการขององค์กร ผลลัพธ์งานก็จะมีคุณภาพ และประสิทธิผลสูงสุด

องค์ประกอบย่อยที่ 1.2 ด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้

จากผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชนมี 7 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การร่วมมือกับชุมชนจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ 2) การให้บริการห้องสมุดคอมพิวเตอร์แก่บุคคลในชุมชน 3) การพัฒนาองค์ความรู้ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน 4) การบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับองค์กรในชุมชน 5) บุคลากรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน 6) ประสานความร่วมมือกับวิทยากรเพื่อถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 7) ระดมทรัพยากรเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษา

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล และอาชญญา รัตนอุบล (2554 : บทคัดย่อ) งานวิจัยเรื่อง อนาคตภาพรูปแบบสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เชิงบวกสำหรับชุมชน ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างรูปแบบการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เชิงบวกสำหรับชุมชน ประกอบด้วย สังคมแห่งการเรียนรู้ หลักการสำคัญสำหรับการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ กระบวนการในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยแห่งความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hu Wenbin (2003) นักการศึกษาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาโรงเรียน : กลไกสำหรับการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานทางการศึกษาในท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงให้โรงเรียนมีอิสระมากขึ้น และชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานทางการศึกษาในท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงให้โรงเรียนมีอิสระมากขึ้น และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด แม้จะได้รับการจัดสรรทรัพยากรจากรัฐอย่างจำกัดก็ตาม โดยมีการระดมงบประมาณจากชุมชนมาสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษา ทำให้ผู้ปกครองลดภาระค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า สังคมไทยในอนาคตจะเป็นสังคมฐานความรู้ ที่การเรียนรู้และและนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา จึงมีความจำเป็นที่จะต้อง

ส่งเสริมให้คนไทยเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ที่ทุกคนต้องมีความใฝ่รู้และเรียนรู้อยู่เสมอตลอดชีวิต เป็น การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ของทุกคนในทุกสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและจะต้องมี แหล่งเรียนรู้อย่างเพียงพอ มีระบบข้อมูล สารสนเทศคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เพื่อส่งเสริมการสืบ ค้นหาความรู้เพิ่มเติม เช่น การพัฒนาศูนย์ราชการ เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ห้องสมุดชุมชน ห้อง สมุดโรงงานห้องสมุดในบ้าน ห้องสมุดเคลื่อนที่ ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ มีระบบที่เชื่อมโยงเครือข่าย การเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมพื้นบ้าน ศูนย์การเรียนรู้เทคโนโลยีพื้นบ้าน มีการพัฒนาวิทยาการ ให้มีความรู้ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ และมีการพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมให้เป็นแหล่ง เรียนรู้โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุน การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนและทุกภาคส่วนในสังคม ชุมชนเป็นฐานของการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ศักยภาพและทรัพยากรชุมชนเป็นหลัก

จะเห็นได้ว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 7 ตัวที่ได้จากการวิจัยนี้ เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จด้านชุมชน แห่งการเรียนรู้ ที่สำคัญมากในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาและชุมชนร่วมกัน สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง มีกิจกรรมเพื่อให้ชุมชน ได้พัฒนาตนเอง ให้เป็นคนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีแหล่งเรียน รู้ มีห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ตบริการชุมชน สร้างอัตลักษณ์ของชุมชน ชุมชนเป็นแบบ อย่างความประพฤตินี้ดีแก่นักเรียน และไม่ยุ่งเกี่ยวอบายมุข เพื่อเป็นแบบอย่างให้นักเรียน ได้มี วิทยาการที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียน และระดมทรัพยากรมาพัฒนาโรงเรียนและชุมชนให้ เป็นสังคมคุณภาพที่สมานฉันท์

2. องค์ประกอบด้านกระบวนการ

องค์ประกอบหลักที่ 2 กลุ่มการบริหารจัดการและการเรียนการสอน

องค์ประกอบย่อยที่ 2.1 ด้านการบริหารจัดการด้วยระบบองค์กรคุณภาพ

จากผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ด้านการบริหารจัดการด้วยระบบองค์กรคุณภาพ มีความเหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชนมี 10 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์มีภาวะผู้นำมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) สร้างศรัทธาเป็นแบบอย่างที่ดี 3) เป็น ผู้นำทางวิชาการมุ่งมั่นจัดการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ 4) มีกระบวนการทำงานเก็บรวบรวม ข้อมูลเพื่อตรวจสอบอย่างเป็นระบบ 5) ประกันคุณภาพภายในตามที่กำหนดในกฎกระทรวง 6) สร้าง มาตรฐานการปฏิบัติงาน 7) ยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน 8) ใช้เทคโนโลยีและข้อมูล สารสนเทศบริหารงานมีประสิทธิภาพ 9) จัดระบบการควบคุม ตรวจสอบและประเมินผลการ ปฏิบัติงาน 10) สสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการและปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับบทความทางวิชาการของ ผ่องศรี วาณิชยกุลวงศ์ (2553) กล่าวถึง ปัจจัยความสำเร็จของการประกันคุณภาพของสถานศึกษาว่า ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การทำงานเป็นทีม การสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจ การกำหนดผู้รับผิดชอบ การวางแผนและการกำกับดูแลและการมีส่วนร่วมและการปรึกษาหารือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภพิพัชร์วรรณศิริ (2550) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยนำการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (TQM) มาประยุกต์ใช้โรงเรียนสะพานเหล็กวิทยาคม จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 7 กลยุทธ์ พบว่ามีความตรงและเหมาะสมมาก 2) ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั่วทั้งองค์กร (TQM) พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการศึกษาผลลัพธ์การศึกษาจากการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั่วทั้งองค์กร (TQM) พบว่าผลลัพธ์การศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพมาตรฐานการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั่วทั้งองค์กร (TQM) พบว่าในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับคำกล่าวของ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2549) ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนว่า ต้องตั้งความคาดหวังกับครูและนักเรียนไว้สูง บริหารโดยยึดจุดเน้นการเรียนการสอนเป็นสำคัญและสอดคล้องงานวิจัยของ สมชัย พุทธา (2552 : บทคัดย่อ) เรื่อง การวิเคราะห์ห้องปฏิบัติการและพัฒนาตัวชี้วัดการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยบางประการพบว่า ด้านการสร้าง ความเชื่อมั่นให้กับผู้รับบริการ 11 ตัวชี้วัด ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน 10 ตัวชี้วัด และสอดคล้องกับงานวิจัยของเอี่ยมพร หลินเจริญ สิริศักดิ์ อาจวิชัย และภิรภา จันทรอินทร์ (2552) เรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้ที่ทำให้คะแนนการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำ พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและนโยบายในการบริหารจัดการของโรงเรียนส่งผลต่อคุณภาพการสอบ O-NET ของนักเรียน

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพเป็น กลไกสำคัญในการผลักดันการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล ซึ่งจะทำให้เกิดคุณลักษณะต่อการ เรียนการสอน อันจะส่งผลกระทบต่อนักเรียนอันเป็นเป้าหมายปลายทางของการจัดการศึกษา ระบบ การบริหารจัดการที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นระบบที่จะพัฒนาองค์กรให้มีผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ โดยอิงแนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award-TQA) ด้านการศึกษาได้มีการนำแนวทางดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในองค์กร โดยกำหนดกรอบเกณฑ์ด้านการ จัดการศึกษา ปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบเพื่อผลงานที่เป็น เลิศ (Best Practice) เพื่อนำไปสู่ผลการปฏิบัติการที่เป็นเลิศขององค์กรและระบบบริหารคุณภาพ ทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Management หรือ TQM) คือระบบการบริหารงานที่ทุกคนมีส่วนร่วม

ในกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการวิเคราะห์และแก้ปัญหา โดยมีกิจกรรม “กลุ่มพัฒนาคุณภาพ หรือ QCC” เป็นกิจกรรมที่ร่วมในการบริหารงานและให้ความรู้ด้านการศึกษาของบุคลากร การบริหารตามนโยบาย การประกันคุณภาพ การสร้างแรงจูงใจและอื่นๆอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในมาตรฐานคุณภาพที่เป็นเลิศ

จะเห็นได้ว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 7 ตัวที่ได้จากการวิจัยนี้ เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จด้านการบริหารจัดการด้วยระบบองค์กรคุณภาพที่สำคัญมากในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้จัดทำโครงการอบรมพัฒนาผู้บริหารก่อนเข้าสู่ตำแหน่งหรือขณะดำรงตำแหน่งให้มีหลักสูตรและกิจกรรมเกี่ยวกับตัวบ่งชี้การวิจัยนี้ หากผู้บริหารได้ผ่านกระบวนการอบรมและพัฒนาตามโครงการ/กิจกรรมเหล่านี้แล้ว ย่อมส่งผลต่อการเป็นผู้บริหารมืออาชีพ มีกรอบการทำงานให้บรรลุเป้าหมายตามตัวบ่งชี้ที่ 10 นั้น หากบรรลุเป้าหมายได้ทั้ง 10 ตัวบ่งชี้ ก็จะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพสูงสุด

องค์ประกอบย่อยที่ 2.2 ด้านการเรียนการสอนสู่มาตรฐานสากล

จากผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ด้านการเรียนการสอนสู่มาตรฐานสากล มีความเหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชนมี 10 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ครูมีความรักความเมตตาเอาใจใส่ผู้เรียน 2) มีทักษะการวิจัยพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ใหม่ๆ 3) ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย 4) จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ 5) จัดการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง 6) สอนให้ผู้เรียนฝึกสมาธิเป็นคนดีมีคุณธรรม 7) พัฒนาให้ยอมรับอัตลักษณ์ที่ต่างกันเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 8) มีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย 9) จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ 10) ปรับสัดส่วนเวลาสอนในห้องเรียนเพิ่มเวลาเรียนรู้ด้วยตนเอง

สอดคล้องกับข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2548 ข้อ 5 (ก) มาตรฐานความรู้ ครูต้องมีความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการศึกษา การวิจัยทางการศึกษาและจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการต้องรักเมตตาเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะนิสัยที่ถูกต้องดีงาม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและจรรยาบรรณต่อสังคม ครูต้องเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาสังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของเอี่ยมพร หลินเจริญ สิริศักดิ์ อาจวิชัย และภริกา จันทร์อินทร์ (2552) เรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้ทำให้คะแนนการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำ พบว่าโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์การสอบ O-NET สูง เพราะครูมีวิธีการสอนที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้นักเรียน

เกิดทักษะในการเรียนรู้ ใช้เทคนิคการสอนที่แตกต่างกันในแต่ละรายวิชา ครูมีความกระตือรือร้น และเอาใจใส่ในการสอนอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับประกาศโรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม เรื่อง ประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาโรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม (2554) พบว่า มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 7 คือ ครูมีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ สมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและใช้ข้อมูลในการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ครูออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนอง ความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูใช้สื่อเทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการ เรียนรู้ ครูมีการวัดและประเมินผลของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครูให้คำแนะนำปรึกษาและ แก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียนทั้งด้านการเรียนและคุณภาพชีวิต ครูมีการศึกษา วิจัยและพัฒนาการเรียนรู้อ ในวิชาที่ตนรับผิดชอบและใช้ผลในการปรับการสอน ครูประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นสมาชิกที่ดีของสถานศึกษา ครูจัดการเรียนการสอนตามวิชาที่ได้รับมอบหมายเต็มเวลาเต็มความ สามารถ

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนมาตรฐานสากล (World – Class Standard School) หมายถึง โรงเรียนที่พัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ เทียบเคียงมาตรฐานสากล คุณภาพครูผู้สอน ต้องมีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญเฉพาะ ทางด้านวิชาการ ผ่านการประเมินระดับชาติ ครูสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร ใช้หนังสือ ตำราเรียนและสื่อที่เป็นภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนการสอน ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) ในการจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลและการเผยแพร่ผลงาน ทั้งระบบออนไลน์ (online) และออฟไลน์ (offline) ครูสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การเรียนการสอนกับ นานาชาติ ครูใช้การวิจัย สื่อ นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องในการจัดการเรียนการสอน ต้องให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีทักษะในการค้นคว้าแสวงหาความรู้และมีความรู้พื้นฐาน ที่ จำเป็น สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมี ทักษะชีวิต ร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกน กลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2551) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพเยาวชนสำหรับยุค ศตวรรษที่ 21 อีกทั้งเป็นไปตามปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาของ UNESCO คือ Learning to know, Learning to do, Learning to live with the others, Learning to be พัฒนาระดับคุณภาพจัดการเรียน การสอนและการจัดการด้วยระบบคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐาน สากลเป็นการต่อยอดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นมาตรฐานชาติ

จะเห็นได้ว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 10 ตัวที่ได้จากการวิจัยนี้ เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จด้านการ เรียนการสอนสู่มาตรฐานสากล ที่สำคัญมากในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ได้นำมาจัดทำโครงการ

พัฒนาบุคลากรครูผู้มืออาชีพ เน้นให้เกิดความรู้ แนวคิด จิตสำนึกเกี่ยวกับตัวบ่งชี้การวิจัยนี้ เพราะตัวบ่งชี้นี้จะเป็นตัวกำหนดเป้าหมายการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตัวบ่งชี้กำหนด หากผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะส่งผลให้ครูมีความเป็นเลิศด้านการจัดการเรียนการสอน มีความก้าวหน้าและสามารถเลื่อนวิทยฐานะ ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ และเป็นครูมืออาชีพ เหมาะสมกับเป็นวิชาชีพชั้นสูง

3. องค์ประกอบด้านผลผลิต

องค์ประกอบหลักที่ 3 กลุ่มคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพโรงเรียน

องค์ประกอบย่อยที่ 3.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความเหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชนมี 5 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการประเมินคุณภาพระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศอย่างน้อย 3 กลุ่มสาระ 2) มีคะแนนผลการเรียนเฉลี่ยรวม (GPA) ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป 3) มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรผ่านเกณฑ์ตามที่สถานศึกษากำหนด 4) มีสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรผ่านเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด 5) มีผลการประเมินด้านการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน ผ่านเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนาตาซี (1970) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านสติปัญญา และองค์ประกอบด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียนโดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวบุคคล หรืออาจได้จากการวัดแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป สอดคล้องกับ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543) ได้กล่าวถึง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงแบบทดสอบที่วัดความรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว ซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบด้วยกระดาษและดินสอกับให้นักเรียนปฏิบัติจริง สรุปว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบที่วัดความรู้ความสามารถทางการเรียนด้านเนื้อหา ด้านวิชาการและทักษะต่างๆ และการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2553) คือ ยกย่องคุณภาพผู้เรียนทุกคนให้มีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น มีคุณธรรมและสำนึกความเป็นไทย โดยเน้นการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น มีทักษะการคิดวิเคราะห์ เชื่อมมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและมีความสามารถด้านเทคโนโลยี สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิทยากร เชียงกูล (2550) ที่ศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา วัดจากคะแนนผลการสอบระดับชาติของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า จากการประเมินผลคุณภาพระดับชาติ (O-NET) ตั้งเป้าหมายให้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศนั้นเป็นเรื่องที่ยากมาก สอดคล้องกับ บุญมี พันธุ์ไทย (2554) จากการพิจารณาคะแนนเฉลี่ยจากการสอบระหว่างปี 2550 – 2553 ถึงแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ไว้ว่าเป้าหมายเชิงปริมาณข้อแรกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระหลักเกินกว่าร้อยละ 50 แต่ภาพรวมคะแนนในวิชาหลักทั้งภาษาไทย สังคม อังกฤษ คณิตศาสตร์ยังไม่ถึงร้อยละ 50 ช่วง 3 ปี มีแนวโน้มวิชาวิทยาศาสตร์ที่ดีขึ้น ส่วนอังกฤษและคณิตศาสตร์ตกต่ำ แสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้ที่กำหนดมีความสูงเกินกว่าที่จะทำได้ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ ยังเป็นผลผลิตหรือผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐาน มีพัฒนาการทุกด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เรียนต่อและประกอบอาชีพได้ มีปัจจัยหลักความสำเร็จ 4 ปัจจัย คือ ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีพัฒนาการทุกด้านเต็มตามศักยภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ตามที่หลักสูตรและสถานศึกษากำหนด และคุณภาพผู้เรียนเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยมีดัชนีชี้วัด 5 ดัชนี ได้แก่ ร้อยละของผู้เรียนที่เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข ร้อยละของผู้เรียนที่มีพัฒนาการตามวัย ร้อยละของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ตามที่หลักสูตรและสถานศึกษากำหนด ร้อยละของผู้ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น และประกอบอาชีพ และร้อยละของผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียที่พึงพอใจและยอมรับคุณภาพผู้เรียน

จะเห็นได้ว่าตัวบ่งชี้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากการวิจัย ทั้ง 5 ตัวนี้ เป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตัวบ่งชี้นี้จะกำหนดเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของการวัดคุณภาพทางการศึกษาที่มีความเป็นไปได้สูง นักเรียนส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้ มีความเป็นไปได้ ก่อให้เกิดขวัญกำลังใจ แล้วค่อยพัฒนาแต่ละกลุ่มสาระเพิ่มขึ้นแต่ละชั้น และตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นนี้ยังครอบคลุมการพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน ทั้งด้านเก่ง ดี มีสุข คือเก่งด้านผลสัมฤทธิ์ ดีด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีความสุขด้านสมรรถนะที่สำคัญ และการวัดคะแนนผลการเรียนเฉลี่ยรวม (GPA) จะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน และปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ไม่เน้นการติวเพื่อสอบอย่างเดียว แต่จะเรียนรู้ตลอดเวลา ทุกสถานที่

องค์ประกอบย่อยที่ 3.2 ด้านบุคคลแห่งการเรียนรู้

จากผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ด้านบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชนมี 9 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารถ่ายทอดความคิด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่น 2) มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ ได้อย่างเหมาะสม 3) สามารถแก้ปัญหาอุปสรรคได้อย่างถูกต้องบนหลัก

เหตุผลและเผชิญสถานการณ์ได้ 4) น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินชีวิตและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนในชุมชน 5) รู้จักเลือกและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาตนเองและชุมชน 6) มีนิสัยรักการอ่านรักการเรียนรู้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน 7) เป็นผู้นำในการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น 8) ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและรู้จักป้องกันตนจากภัยต่างๆ 9) รักการออกกำลังกายรู้จักดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรง

สอดคล้องงานวิจัยของ รุ่งฟ้า กิติญาณัฐ (2552) เรื่อง การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต : การสะท้อนจากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการพบว่า 1) กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิตนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพามีรูปแบบการเรียนรู้ คือ กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ วางแผนการทำงานและการแก้ปัญหา กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเมินตนเองเห็นคุณค่าและประโยชน์ของสิ่งที่เรียนและการนำไปประยุกต์ใช้ 2) แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองคือการทำงานตามความสนใจ การเขียนบันทึกการเรียนรู้ การตั้งคำถามและตอบคำถาม การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการศึกษางานวิจัย 3) การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ บรรยายภาคของการเรียนการสอน บทบาทอาจารย์ กระบวนการทศน์ของการสอนและการสะท้อนการเรียนรู้และงานวิจัยของ ลำลี เก่งทอง (2554) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้กับคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่าคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน 1) โดยด้านมีความกระตือรือร้นและมีความสนใจที่จะเรียนรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ และรู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) ด้านสามารถสรุปประเด็นการเรียนรู้และประสบการณ์ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้องและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 3) ด้านสามารถเลือกใช้วิธีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และ 4) ด้านมีนิสัยรักการอ่านและค้นคว้าหาความรู้ สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้ หรือสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า ปัจจุบันสังคมไทยในอนาคตจะเป็นสังคมฐานความรู้ สังคมแห่งภูมิปัญญา ที่การเรียนรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้คนไทยเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ หมายถึง ผู้ที่มีคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้น สนใจแสวงหาความรู้อยู่เสมอ การเรียนรู้ได้หลายวิธี เช่น อ่านหนังสือหรือวารสารที่มีประโยชน์ ดูรายการโทรทัศน์หรือฟังวิทยุที่มีสาระ ค้นคว้าหาความรู้ โดยผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ชักถามข้อมูลจากผู้รู้ รวมทั้งสามารถจับใจความสำคัญเพื่อแยกแยะ

และเลือกสาระข้อมูลที่ได้มาอย่างมีเหตุผล การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้มีความจำเป็นและสำคัญมากเพราะเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้า อยู่ที่ใดก็สามารถเรียนรู้ได้สะดวกสบาย การจัดการศึกษาอยู่ที่ใดก็สามารถเรียนได้ ดังนั้นทักษะพื้นฐานสำคัญต่อการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการถาม ทักษะการอ่าน ทักษะการคิด ทักษะการเขียนและทักษะการปฏิบัติ นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ ยังได้กำหนดให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเป็นกรอบแนวความคิดและทิศทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจมหภาคของไทย เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่สมดุล ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกัน เพื่อความอยู่ดี มีสุข มุ่งสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน หรือที่เรียกว่า “สังคมสีเขียว” จึงถือว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน ที่จะอยู่อย่างมีความสุข เกิดสังคมสมดุล สังคมคุณภาพและสมานฉันท์

จะเห็นได้ว่า ตัวบ่งชี้ด้านบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่ได้จากการวิจัยทั้ง 9 ตัว เป็นสิ่งที่สำคัญต่อการส่งเสริมการจัดการศึกษา โดยการจัดทำโครงการ โรงเรียนชุมชนบุคคลแห่งการเรียนรู้อย่างพอเพียง จัดกิจกรรมการเล่าและวิเคราะห์หรือวิจารณ์ข่าวยามเช้า, กิจกรรมยอดนักคิดนักประดิษฐ์น้อย, กิจกรรมแก้ปัญหาทักษะชีวิตเรื่องง่ายนิดเดียว, กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีวิตที่ยั่งยืน, กิจกรรมเรียนรู้รอบโลกด้วยเทคโนโลยี, กิจกรรมยอดนักอ่านนักเขียนนักเรียนน้อย, กิจกรรมอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น, กิจกรรม Just say no for drug. และกิจกรรมเด็กรุ่นใหม่ใส่ใจออกกำลังกาย เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะได้กำหนดตัวบ่งชี้ผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการ หากบรรลุเป้าหมาย ตามที่ตั้งไว้ ก็จะทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ควบคู่กันไป หากสังคมมีบุคคลแห่งการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่ จะทำให้การศึกษามีคุณภาพส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สามารถประกอบอาชีพได้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่การศึกษาควรกำหนดตัวบ่งชี้การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้กำหนดไว้

องค์ประกอบย่อยที่ 3.3 ด้านโรงเรียนดี ชุมชนมีคุณภาพ

จากผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ด้าน โรงเรียนดี ชุมชนมีคุณภาพ มีความเหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชนมี 10 ตัวบ่งชี้ คือ 1) โรงเรียนผ่านการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) 2) มีโครงการกิจกรรมดีเด่นที่เป็น Best Practice สามารถเป็นแบบอย่างได้ 3) เป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐานดีเด่นจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานอื่น 4) มีผลงานที่เกิดจากความสามารถของผู้บริหาร ครู นักเรียน เป็นที่ยอมรับในระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป 5) ชุมชนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น 6) สมาชิกของชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ชุมชนและโรงเรียนจัด

ขึ้น 7) ชุมชนเข้มแข็งมีระเบียบวินัยปลอดยาเสพติดไม่มีปัญหาอาชญากรรม 8) สมาชิกของชุมชน โดยรวมมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีความเอื้ออาทรสมานฉันท์ 9) มีความรักชาติมีจิตสำนึก ในความเป็นไทยและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี 10) ชุมชนได้รับการยอมรับในด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิสิทธิ์ บุญยา (2553) เรื่อง การมีส่วนร่วมของ ชุมชนในโรงเรียนดีเด่นขนาดเล็ก:การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการ มีส่วนร่วมของชุมชนคือ 1) การมองตนเองของชุมชน ประกอบด้วย การเป็นชุมชนเข้มแข็งและการ ได้รับการยอมรับจากภายนอก 2) แบบแผนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย รูปแบบการมีส่วนร่วม และบทบาทการมีส่วนร่วม 3) กระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การกำหนดความต้องการ ร่วมกันการสร้างทีมและกำหนดกิจกรรม การร่วมดำเนินการและการรายงานผล 4) เป้าหมายการมี ส่วนร่วม ประกอบด้วย การมุ่งสู่ความเป็นเลิศและการเป็นแหล่งเรียนรู้และ 5) พฤติกรรมการมี ส่วนร่วม ประกอบด้วย การสร้างค่านิยมร่วม การเสียสละที่เกินระดับปกติ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการ ตัดสินใจร่วมกัน และงานวิจัยของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549) รายงานการวิจัยการศึกษากรณีตัวอย่าง โรงเรียนดีมีคุณภาพ โรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดกลาง พบว่า ปัจจัยที่นำไปสู่โรงเรียนดีมีคุณภาพ ประกอบด้วย 1. ผู้นำและบุคลากร มีความเข้มแข็ง ประกอบด้วย 1) การนำองค์กร คือ ผู้บริหารเป็นผู้มีภาวะผู้นำและมีความสามารถ ในการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารมีความเป็น ประชาธิปไตย ผู้บริหารบริหารงานแบบมีส่วนร่วม 2) การพัฒนาบุคลากร คือ การเสริมสร้างความรู้ เพื่อใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาความรู้ด้านการบริหารจัดการเรื่องการประกันคุณภาพ พัฒนาเสริมสร้างความรู้ด้านหลักสูตร การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม 3) การดูแลคุณธรรมครู โดยใช้กลยุทธ์การเสริมสร้างวินัยการมาทำงาน โดยให้ทุกคนยอมรับในกติการ่วมกัน ตรงต่อเวลา อุทิศ ตน มีความรับผิดชอบ และเอาใจใส่ผู้เรียนโดยสม่ำเสมอ 2. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชน ประกอบด้วย 1) ร่วมเป็นคณะกรรมการการศึกษาและภาคีเครือข่าย 2) สร้างความสัมพันธ์ที่ ดีกับชุมชน โดยการเข้าร่วมกิจกรรม 3) บทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนสอดคล้องดูแลพฤติกรรม ของนักเรียน เป็นวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเป็นแหล่งเรียนรู้

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่าสถานศึกษาต้องจัดการระบบประกัน คุณภาพภายใน เพื่อรองรับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพราะหากโรงเรียนผ่านการรับรองคุณภาพ ก็จะส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนเกิดความรัก ศรัทธา เชื่อมั่น ก็จะส่งลูกหลานมาเข้าเรียน เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียน เกิดคุณภาพ โรงเรียนได้รับการยอมรับจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนั้นยังสามารถเข้าสู่กระบวนการจัดกิจกรรมดีเด่นที่เป็น Best Practice ที่เป็นแบบอย่างให้สถานศึกษาอื่นๆมาศึกษาดูงานได้ สร้างให้ชุมชนเข้มแข็งมีระเบียบวินัย ห่างไกลยาเสพติดสามารถลดปัญหาอาชญากรรม สมาชิกในชุมชนมีภูมิคุ้มกัน ที่สำคัญคือ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีการจัดสรรงบประมาณส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเพิ่มมากขึ้น เช่น กิจกรรมการออกกำลังกาย จัดซื้ออุปกรณ์กีฬา สถานที่ วัสดุ และครุภัณฑ์ เพื่อบริการชุมชน ส่งเสริมความรู้และพัฒนาชุมชนให้มีความรู้รอบด้าน ส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณี สร้างจิตสำนึกภาคภูมิใจในความเป็นไทย และจากกระแสภาวะโลกร้อน มลพิษที่เกิดจากการทำลายของมนุษย์ จะเดือดร้อนในอนาคต จึงส่งผลให้ชุมชนเริ่มใส่ใจการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสิ่งแวดล้อมให้สามารถอยู่ร่วมกับมนุษย์ได้ เพื่อสืบทอดถึงลูกหลานต่อไป

จะเห็นได้ว่าตัวบ่งชี้ด้านโรงเรียนดีชุมชนมีคุณภาพ เป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพราะจะเป็นการส่งเสริมให้โรงเรียนและชุมชนเกิดการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน นั่นคือถ้าโรงเรียนมีมาตรฐาน มีคุณภาพ หรือได้รับคัดเลือกเป็น โรงเรียนที่จัดกิจกรรมดีเด่นประเภทต่างๆ ชุมชนก็จะได้รับการยอมรับเพราะชุมชนเข้มแข็ง สังคมมีคุณภาพให้การช่วยเหลือทั้งด้านกำลังกาย ใจและการระดมทรัพยากร เป็นรางวัลร่วมกัน เป็นผลงานที่เกิดจากความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้นตัวบ่งชี้โรงเรียนดี ชุมชนมีคุณภาพ จะเป็นสิ่งที่ส่งผลให้ทั้ง โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและชุมชนเข้มแข็ง

บทสรุปจากการวิจัย ผลการวิจัยนี้ได้ตัวบ่งชี้ที่แตกต่างจากตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) คือ นอกจากได้ตัวบ่งชี้ที่ประเมินผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียนแล้ว การวิจัยนี้ยังได้ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวกับการประเมินความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเช่น ด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้และด้านโรงเรียนดีชุมชนมีคุณภาพ เพราะการจัดการศึกษาในปัจจุบันเน้นการมีส่วนร่วม หากชุมชนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แล้ว ย่อมจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนจะเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ถ้าชุมชนเข้มแข็งสังคมมีคุณภาพ ย่อมส่งผลซึ่งกันและกัน นั่นคือโรงเรียนจะมีคุณภาพได้นั้นต้องได้รับการสนับสนุนจากชุมชนเป็นอย่างดี จึงควรต้องมีตัวบ่งชี้ที่ประเมินทั้ง โรงเรียนและชุมชนควบคู่กันเพื่อที่จะให้เกิดความร่วมมือแบบมีส่วนร่วมจริง ตอบสนองพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 29

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1.1 ผู้บริหารระดับกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชน เพื่อกำหนดเป็นนโยบายการประกันคุณภาพภายใน และภายนอก ซึ่งจะส่งเสริมให้โรงเรียนและชุมชน มีการประสานความร่วมมือการจัดการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพการศึกษาสูงขึ้น

1.1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดว่า การเข้าสู่ตำแหน่งครูและผู้บริหารจะต้องผ่านการอบรมพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาโรงเรียนคุณภาพในชุมชน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนและชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้โรงเรียนมีคุณภาพ และชุมชนเข้มแข็ง

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ผลจากการวิจัย สามารถเสนอแนะให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ควรดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในการตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพ และประเมินคุณภาพสถานศึกษา ตามตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาโรงเรียนคุณภาพในชุมชน อย่างน้อย 3 ปี ต่อครั้ง

1.2.2 สถานศึกษา ควรจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ร่วมกับชุมชนในการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา ให้ครอบคลุมองค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ และองค์ประกอบโรงเรียนดี ชุมชนมีคุณภาพ เพื่อรองรับการประเมินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการภายใต้ขอบเขตที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ดังนั้นจึงได้นำเสนอแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป ในประเด็นการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาโรงเรียนคุณภาพในชุมชน ดังนี้

2.1 ควรนำตัวบ่งชี้ที่พัฒนานี้ ไปดำเนินการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) หรือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กับ โรงเรียนคุณภาพในชุมชน หรือ โรงเรียนทั่วไปทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

2.2 ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนลักษณะพิเศษ เช่น โรงเรียนการศึกษาพิเศษ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ โรงเรียนโสตทัศนศึกษา โรงเรียนผู้บกพร่องทางกายและใจ โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยครอบครัว โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ หรือ โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ เป็นต้น เพราะบริบท เป้าหมายและปัจจัยแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน

Prince of Songkla University
Pattani Campus